

УДК 504.062:332.142.4/.6

В. П. Строкаль

*Національний університет біоресурсів і природокористування України***ЕКОЛОГІЧНА ПАСПОРТИЗАЦІЯ ОБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ
ЗА ТИПАМИ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ:
ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ**

Здійснено аналіз нормативно-правового регулювання та процедури проведення паспортизації за об'єктами господарювання, розроблено структурну схему основних видів паспортів за типами природокористування.

Ключові слова: паспорти, паспортизація, типи природокористування, об'єкти господарювання

Вступ. Екологічна ситуація, що нині виникла, потребує нових обґрунтованих шляхів та заходів для її покращення. Так, підвищений інтерес до розробки екологічної проблематики в наші дні визначається практичними потребами подолання екологічної кризи. Постійне скорочення біорізноманіття, підвищення рівня забрудненості різними токсикантами земель, погіршення якості сільськогосподарської продукції, а також еколого-необґрунтоване природокористування зумовлюють необхідність у розробці та впровадженні нормативних документів, які могли б регламентувати та контролювати дію об'єктів господарювання. Саме паспортизація – процедура, яка визначає діяльність об'єктів господарювання за типами природокористування (земле-, водо-, надрокористування та користування рослинним і тваринним світом) та контролює вплив шкідливих об'єктів на стан довкілля [19].

Мета, об'єкт, предмет дослідження. Метою дослідження було проаналізувати проблематику екологічної паспортизації та виокремити основні складові екологічних паспортів за типами природокористування. Об'єктом дослідження були паспорти об'єктів різного призначення, предметом – складові вищеозначених паспортів.

Результати: проблематика дослідження. На думку вчених В. Гончарука та Г. Білявського [9] екологічний паспорт будь-якого об'єкта навколишнього середовища чи людської діяльності – це, в першу чергу, документ, що фіксує «екологічні хвороби», їхню специфіку й динаміку розвитку, містить необхідну для ефективного вирішення природоохоронних питань інформацію (на рівні окремих об'єктів господарювання, територій, рекреаційних зон, акваторій). За їх твердженням, як медична картка історії хвороби людини допомагає лікареві точно й швидко встановити діагноз пацієнта, визначити способи й методи його лікування, так екологічний паспорт допомагає експерту-екологу оперативно виявити особливості, динаміку, причини й наслідки «екологічних хвороб» природних або техногенних об'єктів і на підставі отриманої інформації зробити своєчасний та правильний прогноз, запропонувати оптимальні шляхи нейтралізації негативних екологічних процесів.

Як зазначає В. Шевчук екологічна паспортизація є інструментом екологічного обліку суб'єктивних характеристик різних об'єктів господарювання для підготовки управлінських рішень. На нашу думку, відсутність екологічних паспортів на деякі об'єкти господарювання позбавляє можливості багатьох фахівців та підприємців агропромислового комплексу своєчасно прогнозувати та передбачати причини екологічних загроз, а також запобігати й ліквідувати їх наслідки.

Перші спроби щодо структури розроблення екологічного паспорта та проведення відповідної паспортизації промислових об'єктів у Україні було зроблено ще в 90-их рр. ХХ ст. Ініціатором цього процесу виступив спецвідділ Міністерства охорони навколишнього середовища.

Через відсутність відповідної національної нормативно-законодавчої бази, браку фінансування, методики складання екологічних паспортів, ідея екологічної паспортизації так і не була реалізована [19].

У 2007 р. у межах науково-дослідної теми «Проведення заходів щодо комплексного екологічного очищення Азово-Чорноморських акваторій від забруднень із наступною екологічною паспортизацією акваторій» учені Інституту біології південних морів ім. А.А. Ковалевського НАН України, Інституту колоїдної хімії й хімії води ім. А.В. Думанського НАН України, профільного екологічного підприємства товариства «СІТАЛЛ» (м. Севастополь) розробили проект екологічного паспорта морських акваторій [6].

Проте, на початок третього тисячоліття в Україні і досі відсутня спеціальна служба, яка б відповідає за розроблення екологічних паспортів об'єктів агропромислового комплексу відповідно до законодавства та дотримання своєчасного їх складання. Так, Міністерство аграрної політики та продовольства України, зокрема Державне агентство земельних ресурсів України визначає дозволи та землевласність, Державна установа "Інститут охорони ґрунтів України" розробляє методологію науково-технічної політики у сфері ведення державного моніторингу, збереження, відтворення та охорони родючості ґрунтів, Державне агентство лісових ресурсів України забезпечує реалізацію державної політики у сфері лісового та мисливського господарства; Міністерство екології та природних ресурсів України – Державна служба геології та надр розробляє нормативне та методичне забезпечення міжрегіональних територіальних секторів державного геологічного контролю, Департамент охорони природних ресурсів забезпечує реалізацію державної політики у сфері раціонального використання, відтворення, охорони тваринного і рослинного світу, відтворення та охорони земель, збереження, відтворення і невиснажливого використання біо- та ландшафтної різноманітності, формування, збереження та використання екологічної мережі; охорони та відтворення вод (поверхневих, морських), раціонального використання водних ресурсів; Державна екологічна інспекція України (Департамент екологічного контролю природних ресурсів) – реалізує державну політику зі здійснення державного (нагляду) контролю за додержанням вимог законодавства у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення та охорони природних ресурсів.

Необхідність застосування екологічних паспортів визначена в статті "Державний облік об'єктів, що шкідливо впливають на стан навколишнього природного середовища" закону України "Про охорону навколишнього природного середовища".

Важливе значення під час проведення паспортизації відіграють стандарти. В Україні розроблено лише кілька стандартів, які забезпечують складання екологічних паспортів ґрунту та земельної ділянки, а також місць видалення відходів: ДСТУ 2195-99 (ГОСТ 17.9.0.2-99) Охорона природи. Поводження з відходами. Технічний паспорт відходу. Склад, вміст, викладення і правила внесення змін. Міждержавний стандарт [6]; ДСТУ 4288:2004 Якість ґрунту. Паспорт ґрунту [8]; СОУ 73.10-37-694:2008 Загальні вимоги до проведення екологічної паспортизації територій агросфери (розробники М.Д. Мельничук, Н.М. Рідей та ін.) [21]. Складання екологічного паспорта річок регламентує Постанова Кабінету Міністрів України від 14 квітня 1997 р. №347 "Про затвердження Порядку складання паспортів річок і

Порядку установлення берегових смуг водних шляхів та користування ними”.

Як приклад, Російська Федерація має комплекс стандартів (ГОСТ 17.0.04-90 Екологічний паспорт промислового підприємства. Загальні положення; ГОСТ 17.0.0.04-90 (спеціалізований ГОСТ). Система стандартів в галузі охорони природи і поліпшення використання природних ресурсів. Екологічний паспорт рекреаційних установ. Основні положення) [4, 5], у яких вміщено інформацію про складання екологічного паспорта промислового підприємства та рекреаційних об'єктів, а також низку необхідних завдань для розв'язання еколого-економічних питань: оцінювання впливу різних техногенних забруднень на здоров'я людей і екосистем (об'єм, види, джерела забруднювачів); аналіз наявних на об'єктах планів і програм екологізації, поліпшення екологічних умов; визначення специфіки взаємовідношень об'єкта з навколишнім середовищем (від займаної площі, специфіки, кількості, висоти будинків і споруд до кількості споживаної води, повітря, енергії, мінеральної сировини); вивчення специфіки і кількості відходів, особливостей їх зберігання та утилізації; підвищення рівня екологічної культури керівництва й робочого персоналу тощо.

Головною метою здійснення екологічної паспортизації є створення інформаційної бази для екологізації технологічних процесів і гармонізації діяльності об'єктів господарювання в системі “природа-суспільство” [10]. Вважаємо, що екологічний паспорт повинен бути комплексним державним документом, який містить характеристики взаємовідносин будь-якого техногенного або природного об'єкта з навколишнім природним середовищем. Можна зазначити, що екологічна паспортизація – одна з головних функцій екологічного контролю державного обліку об'єктів господарської діяльності, здійснення якої забезпечують власники підприємств згідно із затвердженою інструкцією на підприємстві і під контролем спеціально уповноваженого державного органу управління, місцевої державної адміністрації [1, 10, 19].

Здійснений аналіз основних аспектів процедури проведення паспортизації дозволив нам виокремити основні види паспортів *за типами природокористування* (земле-, водо-, надрокористування та користування рослинним і тваринним світом), які наведено на рис. 1.

За призначенням та об'єктами господарювання розрізняють такі види екологічних паспортів об'єктів довкілля.

1. *Екологічні паспорти об'єктів господарської діяльності*: еколого-агрохімічні паспорти полів та земельних ділянок; паспорти кормових угідь; паспорти водних джерел (поверхневі, підземні); паспорти місць для зберігання і переробки відходів.

2. *Екологічні паспорти природних зон*: паспорти для рекреаційних комплексів (паспорти для зон відпочинку і паспорти для заповідної фундації): паспорти безпосередньо природних об'єктів.

3. *Екологічні паспорти промислових об'єктів*: паспорти для сільськогосподарського виробництва; паспорти безпосередньо виробничих підприємств (а також потенційно небезпечних об'єктів – ПНО); паспорти організацій (спрощені);

4. *Паспорти для міської зони*. Вони містять усі згадані вище паспорти.

1. *Екологічні паспорти об'єктів господарської діяльності*.

Еколого-агрохімічна паспортизація полів і земельних ділянок проводиться відповідно до Наказу Президента України “Про суцільну агрохімічну паспортизацію земель сільськогосподарського призначення” від 2 грудня 1995 року № 1118/95 [13], а також згідно з Керівним нормативним документом “Суцільний ґрунтово-агрохімічний моніторинг сільськогосподарських угідь України” [9]. *Еколого-агрохімічний паспорт* – це документ, у якому зосереджена інформація про

родючість ґрунту та його агроекологічний стан. Забезпеченість ґрунтів поживними речовинами та створення необхідних агрокліматичних умов для вирощування зернових, технічних, кормових, овочевих та олійних культур є першою умовою формування сталих високопродуктивних урожаїв. Саме від забезпеченості ґрунтів за показниками еколого-агрохімічної оцінки (агрофізичні, фізико-хімічні, агрохімічні та екологічні властивості ґрунтів) та від умов вирощування культур залежить якість продукції та сировини [9, 12, 14]. Ця паспортизація здійснюється з використанням матеріалів якісної оцінки (бонітування) ґрунтів і показників їх санітарно-гігієнічного стану [2, 12, 20].

Рис. 1. Структурна схема основних видів паспортів за типами природокористування

Еколого-агрохімічний паспорт земельної ділянки є документом державного зразка, містить дані щодо агрохімічної характеристики ґрунтів і стану їх забруднення токсичними речовинами та радіонуклідами. Паспорт земельної ділянки, яка розташована на *орних землях*, видається терміном на 5 років, а паспорт земельної ділянки, яка розташована на *сіножатях, пасовищах і багаторічних насадженнях*, видається терміном на 10 років.

Паспортизація кормових угідь. З метою раціонального використання кормових угідь та можливістю забезпечення тваринництва високоякісною кормовою базою проводять їх інвентаризацію та паспортизацію [11]. Інвентаризація – це опис природних кормових угідь за контуром, розробляється план землекористування і

наносяться до нього контури за класом, типом, відповідно до їх номенклатури. Вона містить якісний та кількісний облік усіх сіножатей і пасовищ, що використовуються в господарстві, але вони мають бути придатними для освоєння під кормові угіддя [22]. На основі цього опису в господарстві проводять паспортизацію кормових угідь (більш детальнішу інвентаризацію). На кожен ділянку поля складають паспорт, в якому вказують його назву або присвоюють номер. У паспорті ведуть історію використання лучної ділянки, вказують потенційну продуктивність травостою, яку повинні отримувати в господарстві, виходячи із природних факторів, наявність техніки, добрив тощо. До паспорта записують основні характеристики ділянки (родючість ґрунту, стан травостою тощо) [22]. Для паспортизації кормових угідь можна застосовувати паспорт земельної ділянки (еколого-агрохімічний паспорт поля чи окремої земельної ділянки), який складається відповідно до Наказу Президента України “Про суцільну агрохімічну паспортизацію земель сільськогосподарського призначення” від 2 грудня 1995 року № 1118/95 [13], а також згідно з Керівним нормативним документом “Суцільний ґрунтово-агрохімічний моніторинг сільськогосподарських угідь України” [9].

Паспортизація відходів. Відповідно до Постанови КМУ від 1 листопада 1999 р. N 2034 “Про затвердження Порядку ведення державного обліку та паспортизації відходів” [16] паспортизація відходів – це процес послідовного збирання, узагальнення та зберігання відомостей про кожний конкретний вид відходів, їх походження, технічні, фізико-хімічні, технологічні, екологічні, санітарні, економічні та інші показники, методи їх вимірювання і контролю, а також про технології їх збирання, перевезення, зберігання, оброблення, утилізації, видалення, знешкодження і захоронення. Порядок ведення паспортизації відходів регламентує Закон України «Про відходи» (стаття 26).

Паспортизацію відходів ведуть підприємства з метою їх вичерпної ідентифікації та визначення оптимальних шляхів поводження з ними. Вона передбачає складання і ведення паспортів відходів, місць видалення відходів, реєстраційних карт об'єктів освіти, обробки і утилізації відходів згідно з державним класифікатором ДК 005-96 «Класифікатор відходів», і відповідно до каталогу відходів [15, 16, 18].

На кожне місце видалення відходів (далі МВВ) створюється свій спеціалізований паспорт, у якому позначається найменування і код відходів (за каталогом), їх кількісний і якісний склад, походження, технічні характеристики і відомості про методи контролю і безпечної експлуатації. Екологічний паспорт складається керівником МВВ відповідно до «Інструкції про зміст і складання паспорта МВВ», затвердженої Наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища і ядерної безпеки України від 14.01.99 р. № 12 [18]. Контроль за веденням підприємствами первинного обліку відходів та за їх паспортизацією здійснюється за наглядом Державної служби України з надзвичайних ситуацій, а також іншими спеціально уповноваженими органами виконавчої влади у сфері поводження з відходами відповідно до їх компетенції [16].

В Україні існує затверджена форма технічного паспорту відходу міждержавним стандартом – ДСТУ 2195–99 (ГОСТ 17.9.0.2–99) Охорона природи. Поводження з відходами. Технічний паспорт відходу. Склад, вміст, викладення і правила внесення змін. Міждержавний стандарт [6]. Складання технічного паспорта проводять з метою: виявлення оптимальних технологій перероблення, зберігання, транспортування, утилізації відходу; вироблення пропозицій щодо заміни первинних джерел сировини паспортизованими відходами; покращення наявних технологій, де утворюються (прогнозуються) відходи з метою мінімізації їхнього утворення і забезпечення екологічної безпеки; визначення ефективних методів контролю відходів; оптимальне розміщення підприємств з перероблення, утилізації або

видалення відходів.

Відповідно до стандарту паспорт технічного відходу містить відомості: про місце утворення відходу; про процес, у якому утворюються відходи; інформацію про первинні дані про відходи; характеристики відходу; відомості про наявні та можливі технології перероблення, зберігання, транспортування, утилізації або видалення відходу; вимоги до складання показників відходів. Також технічний паспорт відходу містить наступні групи показників: органолептичні показники, кількісні показники складу, кількісні показники властивостей, показники небезпеки, показники енергоресурсного потенціалу та економічні показники. Внесення даних до технічного паспорта відходу, а також до документації на продукцію згідно з вимогами ДСТУ 2195 та ДСТУ 3052 здійснюють уповноважені особи за порядком, який встановлюється керівником організації-розробника або підприємства-виробника відходів, який несе відповідальність за повноту і достовірність поданих даних про відходи [6, 7].

Паспортизація об'єкта водного сільського водопостачання являє собою процес складання реєстраційного свідоцтва, що містить основні відомості про об'єкт сільського водопостачання на основі затвердженої форми паспортів. Проект паспорта сільського водопостачання був розроблений Державним регіональним проектно-вишукувальним інститутом "Дніпроводгосп" (м. Дніпропетровськ) в 2006 р. Показники, закладені розробниками для оцінювання технічного, санітарного та екологічного стану вододжерел базуються на вимогах – ДСАНПіН №383, 23.12.96 року, реєстр №136/1940 Вода питна. Гігієнічні вимоги до якості води централізованого господарського водопостачання; ВБН України 46/33–2.5–5–96 Сільськогосподарське водопостачання. Зовнішні мережі і споруди. Норми проектування.

Паспортизація річок. Постановою КМУ від 14 квітня 1997 р. №347 "Про затвердження Порядку складання паспортів річок і Порядку установаження берегових смуг водних шляхів та користування ними" визначається порядок складання паспортів річок. Відповідно до даної Постанови, паспорт річок – це уніфіковане зведення основних даних про водний режим, фізико-географічні особливості, використання природних ресурсів і екологічну обстановку в її басейні, а також відпрацювання рекомендацій щодо підвищення стійкості екологічної системи. Паспорт розробляється на річки, які мають площу водозбору до 50 тис. км², за замовленням водогосподарських організацій Державного агентства водних ресурсів України.

Графіки розробки паспортів річок загальнодержавного значення складає басейнове управління водних ресурсів, а річки місцевого значення – Державне агентство водних ресурсів України і АР Крим та обласне управління водного господарства [17]. Основним джерелом вихідної інформації для складання паспорта річки служать: матеріали комплексних багаторічних досліджень річок, їх басейнів, а також експериментальні показники гідрометеорологічних характеристик; дані обстежень поверхневих і підземних вод; відомості про карти та плани, складені за матеріалами аерофотозйомок тощо.

2. Екологічні паспорти природних зон.

Екологічна паспортизація природного та рекреаційного об'єкта. Ця паспортизація застосовується з метою забезпечення екологічного контролю за станом об'єкта природного та рекреаційного призначення, а також для забезпечення перспективних планованих заходів, що передбачають технічне переоснащення рекреаційного об'єкта (для запобігання скидання стічних вод) та раціонального використання природних ресурсів. Екологічний паспорт природного і рекреаційного об'єкта – нормативно-технічний документ, який дозволяє аналізувати стан

природоохоронної діяльності об'єкта, визначати ефективність роботи очисних споруд і устаткування (якщо вони є в наявності), узагальнювати основні типи і види систем водопостачання і каналізації тощо. Він розробляється відповідно до ГОСТу І7.0.0.04-90 (спеціалізований ГОСТ) «Система стандартів в галузі охорони природи і поліпшення використання природних ресурсів. Екологічний паспорт рекреаційних установ. Основні положення» [5].

3. Екологічні паспорти промислових об'єктів.

Екологічна паспортизація сільськогосподарських підприємств. Нині ще не існує розроблених методик та стандартів для створення екологічних паспортів сільськогосподарських підприємств. Отже, документом, що *об'єднує* весь спектр необхідної інформації для фахівців, керівників та підприємців АПК, повинен стати *екологічний паспорт* сільськогосподарських підприємств.

За твердженням учених В. Патики та О. Тараріко (2002 р.) [14] екологічний паспорт сільськогосподарського підприємства – документ, який містить інформацію про рівень шкідливого впливу сільськогосподарських підприємства на об'єкти довкілля та зобов'язує їх розробляти і застосовувати природоохоронні заходи для зниження негативної дії підприємства на природне середовище.

Оскільки в Україні спеціалізованої організації, яка проводить екологічний контроль за якістю продукції немає, фахівці кафедри екології агросфери та екологічного контролю Національного університету біоресурсів і природокористування України вважають, що необхідно розробляти екологічні паспорти для господарств і на підставі їх надавати дозвіл на виробництво біологічно повноцінної та екологічно безпечної продукції та сировини (рис. 2).

Екологічний паспорт сільськогосподарського підприємства повинен містити інформацію і матеріали, що характеризують: співвідношення основних типів угідь; кількість наявних у господарстві деградованих земель, їх агроекологічний стан (вихідним документом є еколого-агрохімічний паспорт поля або окремої земельної ділянки); стан водних об'єктів з нормативною шириною водоохоронних санітарно-захисних зон; екологічну карту-схему розміщення всіх джерел забруднення території сільськогосподарського підприємства – об'єктів *рослинництва* (орні поля, зокрема богарні і зрошувані, теплиці, склади мінеральних добрив і хімікатів), *тваринництва* (комплекси, озера, ферми, свинарники, гноєсховища, ставки, рівчаки та річки), *підсобно-допоміжного виробництва* (кормокухні, цехи, ділянки і мінізаводи з переробки молока, плодів, картоплі тощо., підсобні промислові підприємства з виробництва будівельних та інших матеріалів, зернотік, майданчики для виготовлення трав'яного борошна, різних компостів, котельні, гаражі, майстерні, сховища нафтопродуктів, лазні, пральні, кухні); на карту-схему наносять також об'єкти *зовнішніх джерел забруднення* (промислове підприємство, велика автомагістраль, аеродром, звалища міських відходів), а екологічні карти-схеми складають на основі карти землекористування; рівень використання в господарстві пестицидів і добрив, витрат зрошуваної води, обсяги і місця скиду дренажних і стічних вод; відомості про вплив на довкілля тваринницьких об'єктів, відходів і наявності очистки пило-повітряної суміші, що надходить через вентиляційні виходи в атмосферу тощо [1, 14]. Для кожного з вказаних розділів, за винятком тваринництва, необхідно проводити дослідження в межах сівозміни та кожного поля. *Паспортизація ПНО.* Відповідно до Положення про паспортизацію потенційно небезпечних об'єктів [15] здійснюється їх паспортизація, а також даними положенням затверджений порядок її здійснення та накопичення й оновлення відповідної інформації в базі даних Державного реєстру потенційно небезпечних об'єктів. Під час проведення екологічної паспортизації потенційно небезпечних об'єктів необхідно чітко розуміти, які об'єкти відносять до потенційно небезпечних.

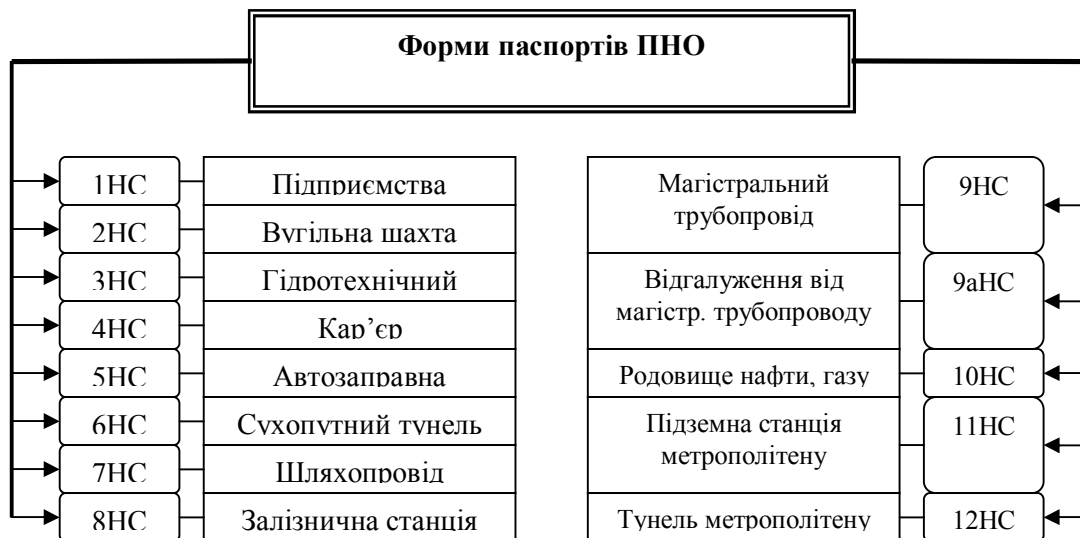

Рис. 2. Структурна схема екологічного паспорта сільськогосподарського підприємства (власна розробка)

Згідно з Державним реєстром потенційно небезпечних об'єктів до потенційно небезпечних об'єктів відносять: підприємства з виробництва будівельних матеріалів; металургійні, машинобудівні підприємства; військові об'єкти та виробництво вибухових речовин; підприємства з виробництва харчових продуктів; підприємства з виробництва та обробки тваринних продуктів; санітарно-технічні споруди комунального призначення; хімічні підприємства та їх виробництво; текстильні підприємства та підприємства легкої промисловості; автозаправні станції, магістральні трубопроводи, підземні станції метрополітену; залізничні станції, шляхопроводи тощо. Перелік потенційно небезпечних об'єктів складається і

подається на електронному та паперовому носіях. Територіальний орган державного нагляду у сфері цивільного захисту формує цей перелік об'єктів окремої області (регіону) й щороку до 1 листопада подає його на затвердження до відповідної комісії. Затверджені переліки потенційно небезпечних об'єктів направляються до Державної інспекції техногенної безпеки. Форми паспортів потенційно небезпечних об'єктів відрізняються залежно від об'єкта паспортизації (рис. 3).

Рис. 3. Класифікація форм паспортів потенційно небезпечних об'єктів

Екологічну паспортизацію промислових підприємств. Паспорт промислового підприємства розробляють на основі стандарту – ГОСТ 17.0.04-90 Екологічний паспорт промислового підприємства. Загальні положення [4]. Відповідно до цього стандарту екологічний паспорт підприємства – нормативно-технічний документ, що містить дані з використання підприємством природних і вторинних ресурсів і визначенню техногенного впливу виробництва на навколишнє середовище. Екологічний паспорт підприємства розробляється для обліку всіх видів техногенної діяльності, що впливають на довкілля. Він містить нормативно-довідкову, технологічну та звітну інформацію про трудомісткість виробництва. В екологічному паспорті відображаються дані про техногенний вплив промислового підприємства на навколишнє середовище всіх його елементів виробництва. Паспорт містить близько 17 додатків, кожен з яких характеризує певний напрям природоохоронної діяльності об'єкта. Затверджує паспорт головний інженер підприємства, на якому оформляється паспорт. Після затвердження ним проводиться його узгодження в місцевих органах екобезпеки. Екологічний паспорт заповнюють у двох екземплярах [4]. Вихідною інформацією для складання екологічного паспорта промислового об'єкта є: технологічна документація промислового підприємства (об'єкта), характеристика аналізу повітряного та водного середовища, а також показники роботи очисних установок на підприємстві. Складання екологічного паспорта потребує детального розгляду всього комплексу виробничих процесів на підприємстві і, тому зазвичай, потребує багато часу.

Паспорти для міської зони містять усі згадані вище паспорти.

Висновки. Розробка і використання екологічної паспортизації спрямована на досягнення таких цілей: створення державної системи обліку та моніторингового контролю за станом суб'єктів господарювання; застосування в системі державного екологічного управління для всіх суб'єктів господарювання, незалежно від форм власності, єдиного інформаційного документа для відображення видів шкідливого впливу суб'єктів на природні ресурси та оцінки їх комплексного впливу на довкілля;

забезпечення інформаційної основи для ліцензування природокористування. Отже, проведення екологічної паспортизації допоможе фахівцям і підприємцям агропромислового комплексу своєчасно прогнозувати й передбачати причини екологічних загроз, а також запобігати наслідкам.

Бібліографічний список: 1. Беда Я. А. Экологическая паспортизация сельскохозяйственных предприятий / Я. А. Беда // Земледелие. – 1996. – № 5. – С. 4–5. 2. Булигін С. Ю. Оцінка і прогноз якості земель: навч. посібник // С. Ю. Булигін, А. В. Барвінський, А. О. Ачасова, А. Б. Ачасов; Харк. нац. аграр. ун-т. – Х., 2008. – 237 с. 3. Гончарук В. Національна екологічна безпека та екологічна паспортизація водних об'єктів / В. Гончарук, Г. Блявський, М. Ковальов, Г. Рубцов // Вісник НАН України. – 2009. – № 5 – С. 22–29. 4. Екологічний паспорт промислового підприємства. Загальні положення. ГОСТ 17.0.04-90. 5. Система стандартів в галузі охорони природи і поліпшення використання природних ресурсів. Екологічний паспорт рекреаційних установ. Основні положення: ГОСТ 17.0.0.04-90 (спеціалізований ГОСТ). 6. Охорона природи. Поводження з відходами. Технічний паспорт відходу. Склад, вміст, викладення і правила внесення змін: ДСТУ 2195-99 (ГОСТ 17.9.0.2-99) (Міждержавний стандарт). 7. Охорона природи. Поводження з відходами. Виявлення відходів і подання інформаційних даних про відходи. Загальні вимоги: ДСТУ 3911-99. 8. Якість ґрунту. Паспорт ґрунтів: ДСТУ 4288:2004. – К.: Держстандарт України, 2005. – 11 с. 9. Суцільний ґрунтово-агрохімічний моніторинг сільськогосподарських угідь України: методика. [Чинний з 1994.07.07.] – К., 1994. – 162 с. (Керівний нормативний документ). 10. Косовская М. А. Экологическая паспортизация территории и акватории: учеб. пособие / М. А. Косовская. – Севастополь: СНИЯЭиП, 2003. – С. 3–8. 11. Луківництво/ П. С. Макаренко, Г. І. Демидась, О. М. Козяр. – К.: Норапрінт, 2002. – С. 131–136. 12. Методика агрохімічної паспортизації земель сільськогосподарського призначення / за ред. С. М. Рижука, М. В. Лісового, Д. М. Бенцаровського. – К., 2003. – 64 с. 13. Про суцільну агрохімічну паспортизацію земель сільськогосподарського призначення: наказ Президента України від 2 грудня 1995 року № 1118/95. 14. Агроекологічний моніторинг та паспортизація сільськогосподарських земель / В. П. Патица, О. Г. Тараріко. – К.: Фітосоціоцентр, 2002. – 296 с. 15. Положення про паспортизацію потенційно небезпечних об'єктів (у редакції наказу МНС України від 16.08.2005 № 140). 16. Порядок введення державного звіту і паспортизації відходів: Постанова Кабінету Міністрів України від 01.11.99 р. №2034. 17. Про затвердження Порядку складання паспортів річок і Порядку установлення берегових смуг водних шляхів та користування ними: Постанова Кабінету Міністрів України від 14 квітня 1997 р. №347. 18. Порядок ведення реєстру місць видалення відходів: Постанова Кабінету Міністрів України від 3.08.98 р. № 1216. 19. Рідей Н. М. Екологічна оцінка агробіоценозів: теорія, методика, практика / Н. М. Рідей, В. П. Строкаль, Ю. В. Рибалко. – Херсон: Видавництво Олді-плюс, 2011. – 568 с. 20. Сірий А. І. Якісна оцінка ґрунтів / А. І. Сірий – К.: Т-во «Знання» Української РСР, 1974. – 48 с. 21. Загальні вимоги до проведення екологічної паспортизації територій агросфери: СОУ 73.10-37-694:2008 / М. Мельничук, М. Лади́ка, О. Наумовська, Н. Рідей, С. Паламарчук. – К.: Мінагрополітики України, 2008. – 18 с. 22. Тюльдюков В. А. Практикум по луговому кормопроизводству / В. А. Тюльдюков. – М.: Агропромиздат, 1986. – С. 99–105.

В. П. Строкаль

**ЭКОЛОГИЧЕСКАЯ ПАСПОРТИЗАЦИЯ ОБЪЕКТОВ ХОЗЯЙСТВОВАНИЯ ПО
ТИПАМ ПРИРОДОПОЛЬЗОВАНИЯ: ТЕОРЕТИЧЕСКОЕ ОБОСНОВАНИЕ**

Осуществлен анализ нормативно-правового регулирования и процедуры проведения паспортизации по объектам хозяйствования, разработана структурная схема основных видов паспортов по типам природопользования.

Ключевые слова: *паспорта, паспортизация, типы природопользования, объекты хозяйствования.*

Vita Strokal

**ENVIRONMENTAL PASSPORTIZATION OF ENTERPRISES BY TYPES OF NATURE:
A THEORETICAL JUSTIFICATION**

The paper made analysis of legal regulations and procedures for the certification of enterprises, developed a block diagram of the main types of passports by type of nature.

Keywords: *passport, passport, types of environmental management, facilities management.*